

Hållbar utveckling i Europeiska unionen

2011 års övervakningsrapport om EU:s strategi för hållbar utveckling

Sammanfattning

Sammanfattning

Hållbar utveckling är ett grundläggande och övergripande mål för Europeiska unionen. Syftet är att ständigt förbättra livskvaliteten och välbefinnandet för nuvarande och kommande generationer genom att knyta samman ekonomisk utveckling med miljöskydd och social rättvisa.

I EU:s strategi för hållbar utveckling från 2006 beskrivs hur EU effektivare ska kunna möta de utmaningar som en hållbar utveckling innebär. Det övergripande målet är att kontinuerligt förbättra invånarnas livskvalitet genom hållbara samhällen som förvaltar och använder resurser effektivt och som utnyttjar ekonomins ekologiska och samhällseliga innovationspotential för att på så sätt trygga välbefinnande, miljöskydd och social sammanhållning.

EU:s strategi för hållbar utveckling syftar till att förbättra livskvaliteten.

Mätning av framstegen mot hållbar utveckling är en integrerad del av EU:s strategi, och Eurostat har fått i uppgift att utarbeta en uppföljningsrapport vartannat år med utgångspunkt i EU:s indikatorer för hållbar utveckling (EU:s hållbarhetsindikatorer). Hittills har Eurostat offentliggjort tre uppföljningsrapporter, 2005, 2007 och 2009. I denna fjärde rapport beskrivs framstegen i genomförandet av målen för strategin och dess centrala utmaningar.

Användning av indikatorer för att mäta framsteg är en integrerad del av strategin.

I EU:s strategi för hållbar utveckling fastställs mål för att vägleda EU mot hållbar utveckling. Med utgångspunkt i dessa mål görs i den här rapporten en kvantitativ bedömning av huruvida EU går åt rätt håll att döma av den utveckling som EU:s hållbarhetsindikatorer speglar.

I denna rapport utvärderas framstegen mot målen i EU:s strategi för hållbar utveckling.

Är EU på väg mot en hållbar utveckling?

Syftet med denna rapport är inte att ge någon absolut bedömning av huruvida EU är hållbart, eftersom det inte finns något politiskt eller vetenskapligt samförstånd om vad en sådan hållbarhetsstatus skulle bestå i, eller om de optimala nivåerna för många av de indikatorer som presenteras i den här rapporten. Syftet är i stället att utvärdera framstegen mot målen i EU:s strategi för hållbar utveckling i fråga om det som underförstått har definierats som en väg till hållbar utveckling. I den här rapporten görs alltså en bedömning av huruvida EU går åt rätt håll med tanke på dessa mål. Därför ligger fokus på hållbar utveckling, snarare än hållbarhet.¹

Vid bedömningen av om framsteg gjorts mot hållbar utveckling kan det vara intressant att jämföra resultaten av utvärderingen av trender för huvudindikatorerna enligt denna rapport med indikatorerna i 2009 års rapport.² Det finns dock två faktorer som försvårar denna jämförelse. För det första kompliceras bilden av de omstörtande effekterna av den ekonomiska och finansiella kris som rått sedan 2007. I följande avsnitt i detta kapitel görs ett försök att beskriva en del av dessa effekter. För det andra finns det ett antal skillnader mellan de dataset, mål och utvärderingsmetoder som använts i de två rapporterna. För att kompensera för dessa skillnader har utvärderingarna i den förra rapporten

¹ Man bör skilja mellan begreppet hållbar utveckling och begreppet hållbarhet. Hållbarhet är en egenskap hos ett system som innebär att en viss status i systemet upprätthålls över tid. Begreppet hållbar utveckling avser en process och handlar om förändring eller utveckling. Strategin syftar till att uppnå en kontinuerlig förbättring av livskvaliteten, och fokus ligger därför på att upprätthålla processen med att förbättra människors välbefinnande. Hållbar utveckling handlar inte om att sträva efter en stabil jämvikt utan är ett dynamiskt koncept som grundas på insikten att förändring ingår i det mänskliga samhället.

² Eurostat, [Hållbar utveckling i Europeiska unionen: 2009 års uppföljningsrapport om EU:s strategi för hållbar utveckling](#), Luxemburg, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2009.

reviderats med utgångspunkt i de dataset och metoder som används i den här rapporten och visas i tabell 1 tillsammans med de ursprungliga utvärderingarna 2009 och utvärderingarna i den här rapporten.

Tabell 1: Jämförelse mellan utvärderingar av huvudindikatorer 2009 och i denna rapport³

Tema för hållbarhetsindikatorer	Huvudindikator	2009 års rapport	Reviderad utvärdering 2009	Denna rapport
Socioekonomisk utveckling	Real BNP per capita			
Hållbar konsumtion och produktion	Resursproduktivitet			
Social integration	Risk för fattigdom eller social utestängning			
Demografiska förändringar	Sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare			
Folkhälsa	Förväntad livslängd och hälsosamma levnadsår			
Klimatförändring och energi	Utsläpp av växthusgaser			
	Användning av förnybara energikällor			
Hållbar transport	Transporternas energiförbrukning i förhållande till BNP			
Naturresurser	Rik förekomst av vanliga fågelarter			
	Bevarande av fiskbestånd			
Globalt partnerskap	Offentligt utvecklingsbistånd			
God förvaltning	[Ingen huvudindikator]	:	:	:

Trots att bara två av de elva huvudindikatorerna visar samma utvärderingsresultat i båda rapporterna (förväntad livslängd under temat folkhälsa och indexet för vanliga fåglar under temat naturresurser), skulle utvärderingen av sju indikatorer bli densamma i båda rapporterna om de aktuella dataseten, målen och utvärderingsmetoderna använts 2009. Utöver de två indikatorer som redan nämnts gäller det de två ”frikopplingsindikatorerna” (resursproduktivitet och transporternas energiförbrukning i förhållande till BNP), risk för fattigdom eller social utestängning, användning av förnybara energikällor och bevarande av fiskbestånd.

Faktiska förändringar har alltså ägt rum när det gäller de övriga fyra indikatorerna. Situationen har blivit mindre gynnsam för två av dessa indikatorer: real BNP per capita och sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare. Å andra sidan har situationen förbättrats för två indikatorer: utsläpp av växthusgaser och offentligt utvecklingsbistånd. Såsom beskrivs i nästa avsnitt har den ekonomiska och finansiella krisen haft betydelse för flera av dessa förändringar.

De omständigheter som beskrivs ovan gör det överlag svårt att bedöma om framsteg gjorts sedan 2009 års rapport. Men med tanke på att nästan hälften av huvudindikatorerna utvecklas i måttligt negativ riktning kan man ännu inte dra slutsatsen att EU är på väg mot en hållbar utveckling.

Effekter av den globala ekonomiska och finansiella krisen

Som en följd av den globala ekonomiska och finansiella kris som bröt ut i slutet av 2007 gick EU in i en recession under 2008.⁴ I mitten av 2011 när denna rapport färdigställdes uppvisade EU:s ekonomi ännu bara långsam tillväxt. Dessa händelser har fått allvarliga effekter som inte bara rör ekonomin

³ En förklaring av utvärderingsmetoden och vädersymbolernas innebörd finns i inledningen.

⁴ För en mer ingående analys av krisen, se: [European Commission, Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses, European Economy, No 7, 2009.](#)

utan även har betydelse för många av de frågor som omfattas av de indikatorer som presenteras i denna rapport. I detta avsnitt ges en kort sammanfattning av de berörda områdena under perioden från och med 2007 och om möjligt fram till 2010. Även om det är oklart i det aktuella läget kan en del av konsekvenserna, t.ex. lägre investeringsnivåer, komma att få långvariga och ihållande dominoeffekter som kommer att märkas först i senare rapporter.

Likviditetsproblemen i banksektorn, som började 2007, ledde till en kreditåtstramning och fallande tillgångspriser. Det bidrog i sin tur till lägre konsumentefterfrågan (vilket avspeglas i indikatorn för hushållens utgifter), en ökning av hushållens sparande, en minskning av företagens och hushållens investeringar, minskad utrikeshandel (vilket avspeglas i indikatorn för import från utvecklingsländer) och minskad real BNP per capita. Nivån för statsskulden steg drastiskt. Sysselsättningen minskade, särskilt bland unga, och män drabbades hårdare än kvinnor (indikatorn för sysselsättning bland kvinnor). Trenden med ökad sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare avtog. Arbetsproduktiviteten minskade på grund av hamstring av arbetskraft och arbetstidsförändringar. FoU-utgifterna ökade däremot, i och med att flera länder har ökat sina utgifter i ett försök att stödja ekonomisk återhämtning och mer långsiktig tillväxt. Till följd av den fallande efterfrågan minskade också industriproduktionen, vilket framgår av exemplet med indikatorn för produktion av toxiska kemikalier.

Den ökade arbetslösheten och långtidsarbetslösheten har fått sociala effekter. Risken för fattigdom minskade visserligen överlag, men den ökade för åldersgruppen 25–49 år och även något för 18–24-åringarna. Fattigdomsintensiteten ökade också, liksom självmorden, särskilt bland män och medelålders. Nettoinvandringen minskade, sannolikt som en följd av svårigheten att hitta sysselsättning i EU. När det gäller fattigdomsbekämpning minskade finansieringen för utvecklingsländer på grund av minskade flöden från privata givare snarare än från offentliga källor eller icke-statliga organisationer.

Energibehovet (slutlig energiförbrukning) minskade parallellt med BNP. Den lägre förbrukningen ledde till att EU:s energiberoende stabiliserades och den långvariga trenden mot ökat beroende bröts. Utsläppen av växthusgaser och förorenande atmosfäriska utsläpp, som redan minskade, avtog i ännu snabbare takt.

Godstrafiken minskade snabbare än BNP (vilket avspeglas i indikatorn för godstrafikens volym i förhållande till BNP). Transporternas energiförbrukning minskade dock mindre än BNP (transporternas energiförbrukning i förhållande till BNP), antagligen på grund av att persontrafiken minskade långsammare. Utsläppen av växthusgaser från transporter minskade, och både utsläppen av kväveoxider (NO_x) och partikelutsläppen från transporter minskade snabbare än tidigare år. Antalet personer dödade i trafikolyckor sjönk också, antagligen till följd av de lägre trafikvolymerna.

Allmänhetens reaktion på krisen och hur den hanterats avspeglas i fallet för medborgarnas förtroende för EU-institutionerna och i valdeltagandet i nationella val.

Läget för hållbar utveckling i Europeiska unionen

Av de över 100 indikatorer som redovisas i rapporten har elva huvudindikatorer identifierats. De är avsedda att ge en övergripande bild av huruvida EU har gjort framsteg mot en hållbar utveckling eller ej i förhållande till de mål som fastställs i strategin. Utvärderingen av framstegen sedan 2000 med utgångspunkt i dessa huvudindikatorer ger en ganska blandad bild.

Tabell 2: Utvärdering av förändringar för huvudindikatorerna (EU-27, från 2000)⁵

Tema för hållbarhetsindikatorer	Huvudindikator	EU-27 - utvärdering av förändring
Socioekonomisk utveckling	Real BNP per capita	
Hållbar konsumtion och produktion	Resursproduktivitet	
Social integration	Risk för fattigdom eller social utestängning (*)	
Demografiska förändringar	Sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare	
Folkhälsa	Förväntad livslängd och hälsosamma levnadsår (**)	
Klimatförändring och energi	Utsläpp av växthusgaser	
	Användning av förnybara energikällor (***)	
Hållbar transport	Transporternas energiförbrukning i förhållande till BNP	
Naturresurser	Rik förekomst av vanliga fågelarter (****)	
	Bevarande av fiskbestånd	
Globalt partnerskap	Offentligt utvecklingsbistånd	
God förvaltning	[Ingen huvudindikator]	:

(*) Från 2005.

(**) Från 2002.

(***) Från 2006.

(****) EU-aggregat baserat på 19 medlemsstater.

Tydligt positiva förändringar

Utvecklingen på senare tid kan betraktas som positiv för huvudindikatorn för social integration, i och med att allt färre människor **riskerar fattigdom eller social utestängning**. Antalet människor i riskzonen minskade med ca 2 miljoner mellan 2008 och 2009.

Tydligt positiva förändringar kan också ses för de två huvudindikatorerna för klimatförändring och energi. Mellan 2000 och 2009 minskade EU:s **utsläpp av växthusgaser** avsevärt, och både EU-15:s Kyotoåtaganden (en minskning med 8 procent till 2008–2012) och EU-27:s mål att minska utsläppen med 20 procent till 2020 jämfört med 1990 års nivåer kommer därför sannolikt att nås. På grund av metodförändringar finns uppgifter för den andra huvudindikatorn **användning av förnybara energikällor** tillgängliga bara för 2006–2008. Om den nuvarande förändringstakten under denna korta period kan upprätthållas kommer dock EU sannolikt att nå målet med 20 procent energi från förnybara källor av den slutliga bruttoenergiförbrukningen till 2020.

Mellan 2008 och 2009 minskade antalet människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning med ca 2 miljoner.

2020-målen för de två huvudindikatorerna för klimatförändring och energi kommer sannolikt att nås.

Måttligt positiva förändringar

Måttligt positiva förändringar konstateras för huvudindikatorerna för socioekonomisk utveckling och folkhälsa samt för en av de två huvudindikatorerna för naturresurser.

Måttligt positiva förändringar för indikatorerna för

⁵ En förklaring av utvärderingsmetoden och vädersymbolernas innebörd finns i inledningen.

När det gäller socioekonomisk utveckling ökade huvudindikatorn **real BNP per capita** med i genomsnitt 0,9 procent per år mellan 2000 och 2010, trots att den ekonomiska krisen och den därpå följande recessionen 2009 fick den att sjunka nästan till 2005 års nivå. Tillväxten var långsam för EU som helhet under 2010, och i mitten av 2011 när denna rapport färdigställdes var tillväxten i EU:s ekonomi fortfarande långsam.

real BNP per capita, förväntad livslängd och index för vanliga fågelarter.

När det gäller folkhälsa visar uppgifterna om **förväntad livslängd** i EU att befolkningens livslängd ökat. För en flicka som föddes 2008 är den förväntade livslängden i genomsnitt 82,4 år, och för en pojke 76,4 år.

Uppgifter om **förekomst av vanliga fågelarter**, en av huvudindikatorerna för naturresurser, visar att index för alla vanliga fågelarter har ökat något, även om antalet fågelarter på landsbygden minskade mellan 2000 och 2008, vilket är negativt.

Måttligt negativa förändringar

Förändringarna är måttligt negativa för fem av de elva huvudindikatorerna för hållbar utveckling i EU. Det gäller indikatorerna för hållbar konsumtion och produktion, demografiska förändringar, hållbar transport och globalt partnerskap, samt två av huvudindikatorerna för naturresurser.

Nästan hälften av huvudindikatorerna har utvecklats måttligt negativt.

Huvudindikatorn för hållbar konsumtion och produktion uppvisar en måttligt negativ trend för perioden 2000–2007. Den ökade **resursproduktiviteten** visar att EU:s resursanvändning har blivit effektivare, men efterfrågan på material (och därmed miljöpåverkan) fortsatte att öka.

Resursproduktiviteten har ökat, men det har även materialkonsumtionen.

När det gäller demografiska förändringar i EU innebar ökningen i **sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare** fram till 2008 att EU var på väg att nå målet på 50 procent 2010. Men som en följd av krisen upphörde tillväxten nästan helt 2009 och 2010, vilket resulterade i en sysselsättningsgrad på omkring 46 procent 2010, och målet kunde inte nås.

EU nådde inte upp till målet för 2010 på 50 procent sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare.

När det gäller resursproduktivitet minskade **energiförbrukningen i förhållande till BNP** måttligt mellan 2000 och 2009. Transporternas energiförbrukning har dock, trots en väsentlig minskning på grund av krisen 2009, ökat sedan 2000, om än i långsammare takt än ekonomin. Det går knappast att tala om någon frikoppling av transporternas energiförbrukning från den ekonomiska utvecklingen.

Det går knappast att tala om någon frikoppling av transporternas energiförbrukning från den ekonomiska tillväxten.

När det gäller **bevarande av fiskbestånd**, en av de två huvudindikatorerna för naturresurser, kom de totala fiskfångsterna utanför säkra biologiska gränser upp till nästan 24 procent 2009. Detta kan visserligen ses som en förbättring jämfört med en andel på 37 procent 2000, men generellt överskred fiskfångsterna fortfarande de hållbara utnyttjandenivåerna.

Fiskfångsterna i nordöstra Atlanten överskrider fortfarande de hållbara utnyttjandenivåerna.

Vad beträffar EU:s internationella åtaganden låg den andel av bruttonationalinkomsten (BNI) som EU lade på **offentligt utvecklingsbistånd** till utvecklingsländer nästan stilla mellan 2005 och 2010, på omkring 0,4 procent av BNI. EU nådde därmed inte upp till sitt halvtidsmål på 0,56 procent 2010 och är inte heller på väg att nå målet att låta 0,7 procent av BNI gå till offentligt utvecklingsbistånd 2015. Det bör dock noteras att många av de andra indikatorerna för globalt partnerskap har utvecklats mer positivt.

EU är inte på väg att nå målet med offentligt utvecklingsbistånd på 0,7 procent av BNI till 2015.

Tydligt negativa förändringar

Ingen huvudindikator visar på tydligt negativa förändringar. Det tyder på att EU har gjort framsteg på vägen mot en hållbar utveckling. Om man tittar på de kompletterande hållbarhetsindikatorerna inom varje tema kvarstår dock ett antal tydligt negativa förändringar, och helhetsbilden kan bli mindre positiv än det intryck man får om man bara tittar på huvudindikatorerna var för sig.

• Ingen huvudindikator

Temat god förvaltning har ingen huvudindikator eftersom ingen indikator anses vara tillräckligt robust och politiskt relevant för att ge en heltäckande bild av begreppet god förvaltning.

Detaljerad översikt över de viktigaste förändringarna

Huvudindikatorerna ger en ögonblicksbild av utvecklingen för de viktigaste utmaningarna i EU:s strategi för hållbar utveckling, men för att få en mer fullständig och nyanserad bild måste man titta på utvecklingen för varje tema enligt vad indikatorerna visar.

Socioekonomisk utveckling

Många av de långsiktiga trenderna i fråga om socioekonomisk utveckling har påverkats antingen positivt eller negativt av den senaste tidens ekonomiska och finansiella kris. I det här avseendet har trenderna försämrats på kort sikt framför allt i fråga om investeringar, sysselsättning och arbetslöshet samt real BNP per capita och arbetsproduktivitet, även om de två sistnämnda har börjat återhämta sig. Å andra sidan har det skett förbättringar i fråga om FoU-utgifter och energiintensitet, och under en kort tid hushållens sparande.

Tabell 3: Utvärdering av förändringar i socioekonomisk utveckling (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
		Ekonomisk utveckling
	Investeringar	Regionala skillnader i BNP Hushållens sparande
		Konkurrenskraft, innovation och miljöeffektivitet
Real BNP per capita	Arbetsproduktivitet	FoU-utgifter Energiintensitet
		Sysselsättning
	Sysselsättning	Sysselsättning kvinnor Regionala skillnader i sysselsättning Arbetslöshet

Huvudindikator

Mellan 2000 och 2010 ökade real BNP per capita för EU som helhet med i genomsnitt 0,9 procent per år, men tillväxttakten varierade kraftigt i EU. Under konjunkturuppgången 2003–2007 ökade tillväxttakten till 2,7 procent men var mycket högre i vissa central- och östeuropeiska länder. På grund av den ekonomiska krisen avstannade dock tillväxten i BNP per capita 2008 och föll kraftigt, med 4,6 procent, 2009. De snabbast växande ekonomierna i de östeuropeiska medlemsstaterna drabbades hårdast av krisen. EU som helhet och de flesta medlemsstater hade en långsam tillväxt 2010, men på Irland och i Grekland, Spanien och Rumänien var tillväxten negativ.

Finanskrisen innebar slutet på en period av snabb ekonomisk tillväxt.

Långsam tillväxt 2010.

Ekonomisk utveckling

Mellan 2000 och 2009 följde investeringarna som andel av BNP konjunkturen (särskilt på grund av affärsinvesteringarna). Andelen var som högst, 21,7 procent, 2007, för att sedan 2008 och 2009 minska till en nivå på 19,4 procent, främst på grund av de minskade affärsinvesteringarna till följd av den ekonomiska krisen.

Investeringarnas andel av BNP låg kvar på ungefär samma nivå.

De regionala BNP-skillnaderna i EU minskade från 35,5 procent till 32,7 procent mellan 2000 och 2007. Detta, tillsammans med de minskade regionala skillnaderna i sysselsättning, tyder på en tilltagande konvergens mellan EU:s regioner. Spridningen av regional BNP inom länderna var fortfarande stor, framför allt i östeuropeiska medlemsstater, där den snabba övergången till marknadsekonomi har lett till ett alltmer ojämnt fördelat välstånd.

De regionala skillnaderna i ekonomisk verksamhet minskade.

Under större delen av perioden 2000–2010 minskade hushållens sparande som andel av den disponibla inkomsten i EU oavbrutet. Den steg dock något 2008 och betydligt 2009 till följd av den ekonomiska krisen. Nivån för hushållens sparande sjönk igen 2010 till nästan samma nivåer som 2004. Det finns fortfarande stora skillnader mellan medlemsstaterna.

Sparandet ökade till följd av den ekonomiska krisen.

Innovation, konkurrenskraft och miljöeffektivitet

Arbetsproduktiviteten i EU steg med i genomsnitt 1,1 procent per år mellan 2000 och 2010. Den ökade under flera år med upp till 1,7 eller 1,8 procent, främst på grund av att de östeuropeiska medlemsstaterna började komma ifatt, men började minska 2008 och föll med 1,2 procent 2009. 2010 ökade den med 1,6 procent.

Arbetsproduktiviteten avtog i samband med krisen.

Under större delen av perioden mellan 2000 och 2009 var FoU-utgifternas andel av BNP förhållandevis stabil i EU som helhet, mellan 1,8 och 1,9 procent. FoU-utgifterna ökade något 2008 and 2009. Mellan 2000 och 2009 minskade energiintensiteten i EU stadigt, vissa år med så mycket som 2,5 procent, vilket ledde till en absolut frikoppling av den nationella energiförbrukningen (brutto) från BNP-tillväxten.

FoU-utgifterna når inte upp till målet. Absolut frikoppling av energiförbrukningen från den ekonomiska tillväxten.

Sysselsättning

Sysselsättningen i EU steg från 66,6 procent 2000 till 70,4 procent 2008, men hade minskat igen till 68,6 procent 2010. Män, unga och lågutbildade var särskilt drabbade.

Den ekonomiska krisen hindrade framsteg mot sysselsättningsmålet på 75 procent.

Under perioden 2000–2010 steg sysselsättningsgraden för kvinnor stadigt, från 57,3 till 62,1 procent, vilket innebar att skillnaden mellan könen minskade. Skillnaderna är fortfarande stora mellan medlemsstaterna.

Könsskillnaderna i fråga om sysselsättning och arbetslöshet minskar.

De regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad minskade från 13,0 procent 2000 till 11,8 procent 2009. Den successivt allt stabilare ställningen för kvinnorna i de regionala ekonomierna har lett till förbättringar.

I genomsnitt ökade arbetslösheten i EU mellan 2000 och 2010. I samband med konjunkturuppgången 2003–2007 sjönk den till låga nivåer men steg sedan kraftigt 2009 till följd av den ekonomiska krisen och stabiliserades 2010 på högre nivåer än 2000.

Den ekonomiska krisen försvårade kampen mot arbetslösheten.

Hållbar konsumtion och produktion

Förändringarna i konsumtions- och produktionsmönster sedan 2000 går både i tydligt negativ och i tydligt positiv riktning. Å ena sidan ökar fortfarande material- och elkonsumentionen, liksom genereringen av farligt avfall (både i absoluta tal och per capita). Å andra sidan har den slutliga

energiförbrukningen och genereringen av annat avfall än mineralavfall minskat i EU, och andelen avfall som återvinns eller komposteras har ökat. Utsläppen av viktiga luftföroreningar har dessutom minskat kraftigt, och när det gäller produktionsmönstren har framsteg gjorts i fråga om den ekologiska aspekten av företagens sociala ansvar och mot mer miljövänliga jordbruksmetoder.

Tabell 4: Utvärdering av förändringar i hållbar konsumtion och produktion (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
 Resursproduktivitet	Resursanvändning och avfall	
	 Annat avfall än mineralavfall (*)	 Inhemsk materialkonsumtion Farligt avfall (*) Återvunnet och komposterat kommunalt avfall Atmosfäriska utsläpp
	Konsumtionsmönster	
	 Hushållens elförbrukning	: Antal personer i hushåll : Hushållens utgifter Slutlig energiförbrukning Bilägande
Produktionsmönster		
 Miljöledningssystem (**)	 Miljömärkningar : Areal som omfattas av åtaganden om miljövänligt jordbruk Ekologiskt jordbruk (***) Djurtäthetsindex (**)	

(*) Från 2004.

(**) Från 2003.

(***) Från 2005.

Huvudindikator

Utvecklingen för resursproduktiviteten (mätt som förhållandet mellan BNP och inhemsk materialkonsumtion) har varit måttligt negativ under perioden 2000–2007. Den ökade resursproduktiviteten mellan 2000 och 2007 tyder visserligen på att resursanvändningen i EU har blivit effektivare (BNP ökade snabbare än inhemsk materialkonsumtion), men efterfrågan på material (och därmed miljöpåverkan) fortsatte att öka. Frikopplingen av resursanvändning från ekonomisk tillväxt var därför bara relativ.

Endast relativ frikoppling mellan resursanvändning och ekonomisk tillväxt.

Resursanvändning och avfall

Inhemsk materialkonsumtion ökade måttligt i absoluta tal och per capita under perioden 2000–2007. Det berodde på en ökning av inhemsk utvinning och import på grund av ökande efterfrågan på mineraler.

Materialkonsumtionen fortsätter att öka.

Genereringen av avfall uppvisar både positiva och negativa trender. Å ena sidan minskade genereringen av annat avfall än mineralavfall i EU mellan 2004 och 2008, och den kommunala avfallshanteringen inriktades i allt större utsträckning mot återvinning och kompostering mellan 2000 och 2009. Å andra sidan ökade genereringen av farligt avfall avsevärt mellan 2004 och 2008.

Avfallshanteringen förbättras även om mängden farligt avfall ökar.

Atmosfäriska utsläpp orsakade av människan av svaveloxider, kväveoxider, lättflyktiga organiska ämnen utom metan samt ammoniak minskade betydligt mellan 2000 och 2008.

Minskade atmosfäriska utsläpp.

Konsumtionsmönster

Hushållens utgifter i EU ökade stadigt mellan 2000 och 2007 men minskade något 2008 och 2009 till följd av den ekonomiska krisen. Samtidigt minskade antalet personer per hushåll, vilket speglar en kontinuerlig trend mot fler men mindre hushåll.

Fler men mindre hushåll med ökande utgifter.

Mellan 2000 och 2009 ökade hushållens elförbrukning kraftigt, men den slutliga energiförbrukningen minskade något, främst som en följd av den ekonomiska krisen.

Minskad slutlig energiförbrukning 2009.

Mellan 2000 och 2009 ökade antalet personbilar per 1 000 invånare fortfarande, men långsammare än mellan 1990 och 2000.

Allt fler bilar på vägarna.

Produktionsmönster

EU:s företag integrerar i allt högre grad sociala frågor och miljöfrågor i sin verksamhet och sin samverkan med andra aktörer på frivillig basis. Detta brukar kallas företagets sociala ansvar. Antalet organisationer som har infört ett certifierat miljöstyrningssystem i enlighet med miljölednings- och miljörevisionsordningen ökade betydligt mellan 2003 och 2010. Dessutom ökade antalet tillstånd att använda EU:s miljömärkning avsevärt mellan 2000 och 2010, även om marknadsandelarna för de produkter det gäller fortfarande är små.

Fler tillstånd för miljömärkning och fler organisationer med certifierat miljöstyrningssystem.

När det gäller hållbar jordbruksproduktion i EU ökade andelen jordbruksmark som omfattas av åtaganden om miljövänligt jordbruk och andelen ekologiskt jordbruk i den totala utnyttjade jordbruksarealen avsevärt fram till 2009. Mellan 2003 och 2007 minskade dessutom antalet djurenheter per hektar, vilket var positivt.

Tecken på minskad Jordbruksintensitet.

Social integration

Tendenserna i fråga om social integration sedan 2000 är generellt sett rätt uppmuntrande, särskilt när det gäller fattigdomsminskning. När det gäller den övergripande risken för fattigdom eller social utestängning har utvecklingen varit tydligt positiv. Det avspeglas i antalet personer som riskerar allvarlig materiell fattigdom och antalet personer i hushåll med mycket låg arbetsintensitet. Det har även skett en tydligt positiv utveckling när det gäller att minska antalet vuxna som har låga utbildningsresultat och löneskillnaderna mellan män och kvinnor. Det har dessutom skett en måttligt positiv utveckling när det gäller risken för ekonomisk fattigdom, fattigdomsintensitet, inkomstskillnader och långtidsarbetslöshet. Utvecklingen har dock även varit negativ på flera områden. Andelen arbetande fattiga har ökat, deltagandet i livslångt lärande har gått ned, vilket innebär att målet för 2010 inte kunde nås, och ytterligare framsteg krävs när det gäller att minska andelen personer som lämnar skolan i förtid och antalet elever med dålig läsförmåga.

Tabell 5: Utvärdering av förändringar i social integration (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
	Ekonomisk fattigdom och levnadsförhållanden	
 Risk för fattigdom eller social utestängning (*)	 Risk för fattigdom efter sociala transfereringar (*)	 Fattigdomsintensitet (*)
	 Allvarlig materiell fattigdom (*)	 Inkomstskillnader (*)
	Tillgång till arbetsmarknaden	
	 Hushåll med mycket låg arbetsintensitet (*)	 Arbetande fattiga (*) Långtidsarbetslöshet Löneskillnader mellan könen (**)
Utbildning		
 Personer som lämnar skolan i förtid (***)	 Vuxna med låga utbildningsresultat (***) Livslångt lärande Elever med dålig läsförmåga	

(*) Från 2005.

(**) Från 2006.

(***) Från 2003.

Huvudindikator

Antalet personer som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning minskade med ca 2 miljoner mellan 2008 och 2009. Den främsta orsaken var de insatser som gjorts för att minska förekomsten av allvarlig materiell fattigdom.

Mellan 2008 och 2009 minskade antalet människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning med ca 2 miljoner.

Ekonomisk fattigdom och levnadsförhållanden

Andelen personer som riskerar att drabbas av fattigdom efter sociala transfereringar har bara minskat något sedan 2005, men antalet personer som lider av allvarlig materiell fattigdom har minskat betydligt, och denna positiva utveckling kan ses i de flesta medlemsstater. Skillnaden mellan de fattigas inkomster och fattigdomsgränsen (fattigdomsintensitet) har minskat något, och inkomstskillnaderna har minskat marginellt.

Andelen personer som riskerar ekonomisk fattigdom har minskat något. Mindre materiell fattigdom.

Tillgång till arbetsmarknaden

Mellan 2005 och 2009 minskade andelen personer i hushåll med mycket låg arbetsintensitet i EU som helhet och i de flesta medlemsstater. Andelen långtidsarbetslösa har minskat en aning sedan 2000, men andelen personer som riskerar att drabbas av fattigdom trots att de har anställning (arbetande fattiga) ökade mellan 2005 och 2009. Löneskillnaden mellan män och kvinnor minskade avsevärt mellan 2006 och 2009, men inte i alla medlemsstater.

Något lägre långtidsarbetslöshet, men fler arbetande fattiga.

Utbildning

Andelen personer som lämnar skolan i förtid minskade i EU, men det krävs ytterligare framsteg för att nå målet för 2020. Sedan 2003 har framsteg gjorts

Målet för livslångt lärande 2010

även när det gäller deltagande i livslångt lärande, men målet för 2010 kunde inte nås. Andelen vuxna med låga utbildningsresultat minskade stadigt, och den tidigare negativa trenden i fråga om elever med dålig läsförmåga vändes 2009. Det kommer dock inte att räcka för att nå målet för 2010.

kunde inte nås trots flera positiva trender.

Demografiska förändringar

De demografiska indikatorerna för förväntad livslängd och fruktsamhet, liksom indikatorerna för tillräcklig ålderspension, har utvecklats positivt. Trots att stora framsteg har gjorts kunde dock 2010 års mål i fråga om sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare inte nås. Dessutom har indikatorerna för hållbarhet i de offentliga finanserna utvecklats negativt. Statsskuldnivåerna i EU, exempelvis, steg i genomsnitt med från 62,3 procent 2008 till 80 procent 2010, och framstegen när det gäller att höja den genomsnittliga pensionsåldern har varit långsamma.

Tabell 6: Utvärdering av förändringar i befolkningsutvecklingen (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
 Sysselsättningsgrad för äldre arbetstagare	 Förväntad livslängd vid 65 år (män) (*)	Demografi Fruktsamhetstal (*) : Migration : Äldre befolkning jämfört med befolkning i arbetsför ålder
	 Förväntad livslängd vid 65 år (kvinnor) (*)	Tillräcklig ålderspension Fattigdomsrisik för personer över 65 år (**) år (**) Hållbarhet i de offentliga finanserna
	 Inkomstnivå för personer över 65 år jämfört med tidigare (**) Hållbarhet i de offentliga finanserna	
	 Statsskuld	 Pensionsålder (***) : Utgifter för äldreomsorg : Åldrandets inverkan på de offentliga utgifterna

(*) Från 2002.

(**) Från 2005.

(***) Från 2001.

Huvudindikator

Målet att ha hälften av de äldre arbetstagarna i sysselsättning kunde inte nås 2010. Äldre arbetstagares deltagande på arbetsmarknaden ökade dock under hela perioden, och det kommer att bidra till att minska behovet av pensionsutgifter.

Målet för 2010 kunde inte nås, men fler äldre arbetstagare har sysselsättning.

Demografi

Den förväntade livslängden vid 65 års ålder steg för både män och kvinnor mellan 2002 och 2008. Befolkningstillväxten ökade också något men ligger fortfarande kvar under reproduktionsnivån. Detta och den längre förväntade livslängden tyder på att befolkningen i arbetsför ålder kan komma att fortsätta att minska i förhållande till den befolkning som gått i pension.

Andelen förvärvsarbetande i förhållande till den icke förvärvsarbetande befolkningen kan komma att minska ännu mer, vilket kan få konsekvenser för de offentliga finansernas

Invandringen till EU är större än utvandringen men minskade kraftigt mellan 2007 och 2009. Andelen äldre människor i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder ökade mellan 2000 och 2010, från 23,2 till 25,9 procent. Fram till 2060 förväntas andelen dessutom öka ytterligare, till mer än 50 personer på 65 år eller mer per 100 personer i arbetsför ålder. En ökning av försörjningskvoten för äldre, i kombination med lägre pensionsålder, kommer att skapa påfrestningar på

de offentliga finanserna beroende på finansieringsnivån för statliga *hållbarhet*.
garantipensioner.

Tillräcklig ålderspension

Pensionsinkomstnivån för personer mellan 65 och 74 år, jämfört med inkomstnivån för dem mellan 50 och 59 år, låg stilla på 51 procent mellan 2005 och 2009. Risken för fattigdom för personer över 65 år minskade mellan 2000 och 2009, på samma sätt som i mitten av 1990-talet.

De genomsnittliga pensionerna ligger kvar på tillräcklig nivå, och risken för fattigdom bland äldre har minskat.

Hållbarhet i de offentliga finanserna

Under perioden 2000–2007 lyckades man minska statsskuld nivån så att den 2007 låg strax under referensnivån för EU på 60 procent. Efter 2007, när finanskrisen bröt ut, ökade statsskulden dock till ännu högre nivåer än i mitten av 1990-talet och nådde 80 procent 2010.

Den pågående ekonomiska krisen innebär stora påfrestningar på de offentliga finansernas hållbarhet.

Trots en ökning av sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare (se huvudindikator) har höjningen av den genomsnittliga pensionsåldern saktat av. Det är därför osannolikt att det mål för 2010 som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Barcelona 2002 kan nås. Kostnaderna för äldre vården som andel av BNP, som ökade mellan 2000 och 2005, minskade mellan 2005 och 2007 för att 2008 stabilisera sig på en mer gynnsam nivå nära den som rådde 2000.

Både den åldrande befolkningen och de sociala skyddssystemens struktur i medlemsstaterna innebär påfrestningar på de offentliga finansernas hållbarhet. Förväntade förändringar i ersättningsgraden vid inkomstbortfall och offentliga pensionsutgifter ger en indikation om de framtida effekterna av en åldrande befolkning.

Folkhälsa

Folkhälsans utveckling sedan 2000 ger en överlag positiv bild. Huvudindikatorn visar att människor generellt sett lever längre. Det går också att se förbättringar när det gäller minskning av antalet dödsfall på grund av kroniska sjukdomar, självmord, produktion av toxiska kemikalier, bullerstörningar och allvarliga arbetsolyckor. Å andra sidan har förbättringarna inte kommit alla till del, och ojämlikheten är fortfarande stor när det gäller hälsa och tillgång till hälso- och sjukvård. Utmaningar kvarstår också i samband med de miljörelaterade hälsofaktorerna. Sedan 2000 har människor i EU varit mer utsatta för ozon och partikelutsläpp.

Tabell 7: Utvärdering av förändringar i folkhälsa (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
	Hälsa och ojämlikheter i hälsa	
	 Dödsfall på grund av kroniska sjukdomar	 Självmord : Icke uppfyllda sjuk- och hälsovårdsbehov
	Hälsotillstånd	
 Förväntad livslängd och hälsosamma levnadsår (*)	 Produktion av toxiska kemikalier (**)	 Exponering för luftföroreningar i form av partiklar Exponering för luftföroreningar i form av ozon Bullerstörningar (***) Allvarliga arbetsolyckor

(*) Från 2002, endast baserat på förväntad livslängd.

(**) Från 2002.

(***) Från 2005.

Huvudindikator

Förbättringar i fråga om förväntad livslängd visar att det har skett framsteg när det gäller att främja ett friskare och längre liv för EU-medborgarna. Den förväntade livslängden vid födseln för män och kvinnor ökade med 4 respektive 3 månader per år mellan 2002 och 2008. Det står också klart att männen håller på att komma ifatt kvinnorna när det gäller förväntad livslängd.

Människor i EU lever längre och skillnaden mellan män och kvinnor minskar.

Hälsa och ojämlikheter i hälsa

Hälsotillståndet är tydliga när det gäller flera indikatorer. Antalet dödsfall på grund av kroniska sjukdomar, som är den största orsaken till förtida död i EU, minskade med 2,0 procent per år mellan 2000 och 2008 för människor under 65 år. Det går också att observera förbättringar i mental hälsa, avspeglad i förändringar av antalet självmord, mellan 2000 och 2008. Självmorden i hela EU minskade varje år med i genomsnitt 1,9 procent för äldre tonåringar och 3,6 procent för människor över 85 år. Undantaget är medelålders personer, där en ökning av självmorden sedan 2007 har kopplats till arbetslöshet och skuldsättning till följd av finanskrisen.

Färre personer dör av kroniska sjukdomar eller självmord. Finanskrisen har dock krävt sin tribut bland medelålders personer.

Mellan 2005 och 2009 minskade andelen personer som uppgav sig ha icke uppfyllda sjuk- och hälsovårdsbehov i alla inkomstgrupper. Andelen bland de fattigaste som uppgav sig ha icke uppfyllda sjuk- och hälsovårdsbehov är dock fortfarande åtta gånger högre än i gruppen med högst inkomst.

Trots förbättringar är kostnaderna för medicinsk behandling fortfarande ett hinder för de fattigaste.

Hälsotillstånd

Produktionen av toxiska kemikalier i EU minskade med 1,8 procent per år i genomsnitt mellan 2002 och 2009. Det har dock inte skett någon förändring av andelen toxiska kemikalier av den totala kemikalieproduktionen och ingen växling när det gäller andelen för de mest toxiska kemikalierna.

Ingen växling mot mindre toxicitet trots att produktionen av toxiska kemikalier minskar.

Stadsbefolkningens exponering för luftföroreningar i form av partiklar minskade med 0,4 procent per år men ligger fortfarande långt från målet för 2010.

Exponeringen för ozon ökade med 2,8 procent per år mellan 2000 och 2008. Det är dock inte möjligt att urskilja tydliga trender eftersom dessa indikatorer varierar från år till år och förändringar av koncentrationen i luften ofta är en följd av naturliga eller halvnaturliga faktorer, som skogsbränder och extrema klimatförhållanden.

Ingen egentlig förbättring när det gäller exponering för luftföroreningar i stadsområden.

Den andel av befolkningen i EU som säger sig drabbas av bullerstörningar minskade med i genomsnitt 1,5 procent per år under 2005–2009, vilket är positivt.

Färre personer störs av buller och antalet allvarliga arbetsolyckor har minskat.

Ansträngningarna för att förbättra hälsa och säkerhet på arbetsplatsen ger resultat i EU. Förbättringen ligger i stort sett i linje med målet på en minskning med 25 procent av antalet allvarliga arbetsolyckor under perioden 2007–2012.

Klimatförändring och energi

För de flesta indikatorer för klimatförändring och energi har relativt goda framsteg gjorts sedan 2000, särskilt under årtiondets andra hälft. De negativa trenderna försätter bara för ett fåtal indikatorer. Även om övergången till en koldioxidsnål ekonomi redan avspeglas i en del indikatorer är EU:s ekonomi fortfarande energi- och koldioxidintensiv, och de flesta indikatorer på detta område hänger nära samman med den ekonomiska tillväxten. Det kan därför förväntas att den ekonomiska krisen haft avsevärd inverkan på de problem som diskuteras i detta kapitel. Trendförändringarna 2008 och 2009 är i allmänhet inte en följd av djupgående strukturförändringar utan snarare ett tillfälligt avbrott i långsiktigare trender.

Utsläppen av växthusgaser i EU-27 minskade mellan 2000 och 2009, och minskningstakten är sannolikt tillräcklig för att målet med en 20-procentig minskning till 2020 ska kunna nås. EU-15 är också på väg att nå det kollektiva målet i Kyotoprotokollet att minska utsläppen av växthusgaser med 8 procent jämfört med 1990 års nivåer under åtagandeperioden 2008–2012. EU är dessutom på väg att nå målet med 20 procent energi från förnybara källor av den slutliga bruttoenergiförbrukningen till 2020.

En positiv utveckling kan också konstateras för växthusgasintensiteten i energiförbrukningen, användningen av förnybar energi inom transportsektorn och kraftvärme. Däremot är det osannolikt att målet för 2010 med 21 procent förnybara energikällor i elproduktionen kan nås, även om andelen steg mellan 2000 och 2009. EU:s beroende av energiimport⁶ har ökat betydligt sedan 2000 – omkring 54 procent av energiförbrukningen tillgodoses med import från länder utanför EU. Den implicita skattesatsen för energi har minskat sedan 2000, vilket strider mot EU:s mål att flytta skattebördan från arbetskraft till resursanvändning.

⁶ Bränsle som behövs för att producera kärnenergi räknas inte in i energiimporten.

Tabell 8: Utvärdering av förändringar i klimatförändring och energi (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
 Utsläpp av växthusgaser	: Utsläpp av växthusgaser per sektor	Klimatförändring Växthusgasintensitet i energiförbrukningen : Global genomsnittlig ytemperatur
		Energi Nationell energiförbrukning (brutto) Elproduktion från förnybara energikällor Förbrukning av förnybar energi inom transportsektorn* Kraftvärme (**) Implicit skattesats för energi
 Användning av förnybara energikällor (*)	 Energiberoende	

(*) Från 2006.

(**) Från 2004.

Huvudindikatorer

Utsläppen av växthusgaser i EU-27 2009 var 17,4 procent lägre än 1990 års nivåer. Det betyder att målet att minska utsläppen av växthusgaser med 20 procent till 2020 sannolikt kommer att nås. Utsläppen av växthusgaser i EU-15 2009 var dessutom 12,7 procent lägre än Kyotoprotokollets basvärde. Länderna i EU-15 kommer alltså sannolikt att överträffa sitt gemensamma Kyotoåtagande att minska utsläppen av växthusgaser med 8 procent 2008–2012.

På grund av metodförändringar finns uppgifter för den andra huvudindikatorn, användning av förnybara energikällor, tillgängliga endast från 2006 till 2008. Om den nuvarande förändringstakten under denna korta period håller i sig kommer EU sannolikt att nå målet med 20 procent energi från förnybara källor av den slutliga bruttoenergiförbrukningen till 2020.

Klimatförändring

De andelar av de totala växthusgasutsläppen (utom flygbränsle och marina bränslen, markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk) som släpps ut av var och en av de huvudsakliga källkategorierna i EU-27 har, med en del anmärkningsvärda undantag, förändrats rätt lite mellan 1990 och 2009. De huvudsakliga förändringarna har varit minskade andelar för tillverknings- och byggindustri (från 14,8 till 11,5 procent) och industriprocesser (från 8,3 till 7 procent) och, mest påfallande, en ökning från 13,8 till 20,2 procent för transport. Förändringarna av de andelar som släpps ut av övriga kategorier har varit obetydliga.

Växthusgasintensiteten i energiförbrukningen minskade måttligt mellan 2000 och 2009, om än långsammare än under 1990-talet. Övergången till koldioxidsnåla bränslen är den främsta orsaken till minskningen.

Mellan 2001 och 2010 var den globala genomsnittliga ytemperaturen 0,46 °C högre än medelvärdet för 1961–1990, och årtiondet var därmed den varmaste tioårsperioden någonsin. Detta följer temperaturtrenden, där 2000-talet var varmare än 1990-talet, som i sin tur var varmare än 1980-talet och tidigare årtionden.

EU-27 är på väg att nå målet för utsläpp av växthusgaser 2020 och EU-15 kan sannolikt uppfylla Kyotoåtagandena. EU är på väg att nå sitt mål för förnybara källor i energiförbrukningen.

Tillverknings- och byggindustrins samt industriprocessernas andel av utsläppen har minskat, medan transporternas andel har ökat.

2001–2010 var det varmaste årtiondet hittills.

Energi

Beroendet av importerad energi i EU var förhållandevis konstant under 1990-talet, på ungefär 45 procent. Mellan 2000 och 2009 ökade energiberoendet emellertid kraftigt, för att nå 53,9 procent 2009.

EU importerar mer än hälften av sin energi.

Energibehovet i EU har minskat något. Efter en stadig ökning i början av 2000-talet minskade det mellan 2006 och 2009. Generellt sett har den minskade förbrukningen av fasta bränslen ersatts av en ökad användning av naturgas och, i viss utsträckning, förnybar energi.

Energibehovet i EU har minskat något sedan 2000.

Andelen förnybar energi i EU:s elproduktion ökade från 13,8 procent 2000 till 16,7 procent 2008. Trots ökningen är det osannolikt att EU når målet på 21 procent till 2010. Andelen förnybar energi inom transportsektorn ökade å andra sidan snabbt mellan 2006 och 2008, till 3,5 procent av transportbränslena. Om den nuvarande tillväxttakten håller i sig innebär det att EU når målet på 5,75 procent till 2010. Eftersom uppgifterna bara gäller tre år krävs dock försiktighet.

EU kommer sannolikt inte att nå målet för andelen förnybara energikällor i elproduktionen men är på väg att nå målet inom transportsektorn.

Utvecklingen av kraftvärmeproduktion (CHP), en teknik som kombinerar produktion av nyttig värme med elproduktion, har varit stabil men långsam. Andelen av bruttoelproduktionen var 11,4 procent 2009.

Blygsam utveckling av kraftvärme-produktionen.

EU:s implicita skattesats för energi minskade mellan 2000 och 2009. Minskningen i den effektiva skattebördan är oförenlig med EU:s mål att flytta beskattningsbördan från arbetskraft till resurs- och energiförbrukning som ett politiskt verktyg för att främja miljömål och öka sysselsättningen.

Ingen skatteväxling från arbetskraft till energi.

Hållbar transport

Förändringarna sedan 2000 när det gäller hållbar transport ger generellt sett en ganska negativ bild, dock med några positiva trender. Den bild som presenteras här är alltså inte lika bister som den som gavs i den förra rapporten. Det beror dock till stor del på den dämpande effekten av den ekonomiska krisen, som bidragit till att minska efterfrågan på transporter liksom deras negativa påverkan.

Minskningarna av energiförbrukning och växthusgasutsläpp mellan 2007 och 2008 är en följd av den ekonomiska krisen snarare än en stabil långsiktig trend mot absolut frikoppling. Även om det skett framsteg när det gäller frikoppling av transporterna och deras energiförbrukning från den ekonomiska utvecklingen, har det bara rört sig om en relativ frikoppling. Varken gods- eller passagerartrafiken har heller visat tecken på någon övergång till transportmedel med mindre miljöpåverkan. De genomsnittliga koldioxidutsläppen från nya bilar har minskat avsevärt, liksom antalet dödade i trafikolyckor. Trenden med minskade utsläpp av kväveoxider och partiklar sedan 2000 har till och med accelererat.

Tabell 9: Utvärdering av förändringar i hållbar transport (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
 Transporternas energiförbrukning i förhållande till BNP	 Färdmedelsfördelning för godstrafik Färdmedelsfördelning för persontrafiken	 Godstrafikens volym i förhållande till BNP (*)
		 Persontrafikens volym i förhållande till BNP Investeringar i transportinfrastruktur : Priser på persontransporter
	Transporternas effekter	
	 Utsläpp av växthusgaser från transporter	 Genomsnittliga koldioxidutsläpp per km från nya personbilar (***) Utsläpp av kväveoxider från transporter
	 Personer dödade i trafikolyckor (**)	 Partikelutsläpp från transporter

(*) Från 2004.

(**) Från 2001.

(***) Från 2007.

Huvudindikator

Transporternas energiförbrukning har ökat långsammare än ekonomin sedan 2000. Energiförbrukningen minskade alltså måttligt i förhållande till BNP mellan 2000 och 2009, vilket tyder på en liten relativ frikoppling mellan den ekonomiska utvecklingen och transporternas energiförbrukning. Den minskade energiförbrukningen i samband med att ekonomin avstannade 2008 visar dock att det fortfarande finns en tydlig koppling mellan de två faktorerna.

Transporternas energiförbrukning har ökat något långsammare än BNP.

Transporter och rörlighet

Mellan 2000 och 2009 ökade andelen inlandstransporter av gods i EU till 77,5 procent, samtidigt som andelarna för järnvägs- och vattenvägstransporter minskade något under samma period. Dessa förändringar åtföljdes av ökad transportprestanda (tonkilometer) mellan 2000 och 2007, och det var först 2008 som godstransportprestandan började minska i och med att den ekonomiska tillväxten avtog till följd av den ekonomiska krisen. Godstrafiken minskade ytterligare 2009, vilket resulterade i en absolut frikoppling mellan ekonomisk tillväxt och godstrafik under perioden 2000–2009.

Vägtrafikens andel av gods-transporterna ökar.

Absolut frikoppling mellan godstrafiken och ekonomin.

De olika transportslagens andelar av passagerartransporterna var ganska stabila under perioden 2000–2008, även om bil- och järnvägstrafikens andelar ökade något (de stod för 83,3 respektive 7,3 procent 2008). Därmed minskade andelarna för busstransporter något. Persontrafikvolymerna i EU utvecklades på ungefär samma sätt som godstrafikvolymerna, även om minskningen på 0,4 procent 2008 var mindre än för godstrafiken, som minskade med 1,4 procent. Eftersom persontrafikvolymerna ökade i långsammare takt än BNP under denna period skedde en relativ frikoppling mellan persontrafikvolymerna och BNP.

Relativ frikoppling mellan persontrafiken och BNP.

Andelen för investeringar i väg- och flygplatsinfrastruktur minskade från 66 procent 2000 till 59 procent 2003 men ökade till 68 procent 2009. Utvecklingen var den motsatta för andelen för investeringar i järnväg, inre vattenvägar och havshamnar, som minskade från 34 till 32 procent under samma period.

Vägar står fortfarande för större delen av infrastrukturinvesteringarna.

Mellan 2000 och 2010 steg priserna för persontrafik via väg, järnväg och luftfart avsevärt, om än i olika takt. Den största årliga prisökningen, i genomsnitt 4,2 procent, noterades för persontrafik på väg (dvs. bussar), följt av järnväg (4,0 procent) och luftfart (2,8 procent). Priserna för drift av persontransportmedel och inköpskostnaderna för fordon steg med i genomsnitt 3,5 procent respektive 0,6 procent mellan 2000 och 2010. Relativt sett ökade alltså priserna mindre för vägtransport med privata fordon och för luftfart, som är det transportmedel vars energiförbrukning och växthusgasutsläpp ökar snabbast.

Priser för väg- och järnvägs-transporter har ökat snabbare än för luftfarten.

Transporternas effekter

Mellan 2000 och 2009 ökade utsläppen av växthusgaser från transporter i EU långsammare än under perioden 1990–2000. Som en följd av det minskade transportbehovet under den ekonomiska krisen minskade växthusgasutsläppen från transporter avsevärt 2008 (-1,7 procent) och 2009 (-2,8 procent).

Tillväxttakten för transporternas utsläpp av växthusgaser har minskat.

Eftersom vägtransporter står för merparten av de totala växthusgasutsläppen från transporter har utvecklingen för de genomsnittliga koldioxidutsläppen från nya bilar avgörande betydelse när det gäller att minska de sammanlagda växthusgasutsläppen från transporter. Vissa framsteg har gjorts, och mellan 2007 och 2009 skedde en genomsnittlig årlig minskning med 4,2 procent i EU. Nya bilar släppte i genomsnitt ut 145,7 gram koldioxid per km 2009. Den nuvarande minskningstakten tycks vara tillräcklig för att målet på 130 gram koldioxid per km ska kunna nås till 2015.

Framsteg med att minska de genomsnittliga koldioxidutsläppen från nya bilar.

I motsats till de ökande utsläppen av växthusgaser har utsläppen av skadliga luftföroreningar som kväveoxider (NO_x) och partiklar minskat stadigt sedan 1990 till följd av de gradvis skärpta utsläppsnormerna. De aktuella utsläppsnivåerna för NO_x⁷ och PM_{2,5}⁸ är mer än 30 procent lägre än 1990. Av siffrorna från 2008 framgår att denna process till och med påskyndats av de minskade transportvolymerna till följd av den ekonomiska krisen.

Den stadiga minskningen av luftföroreningarna gick ännu snabbare 2008.

Åtgärder för att minska dödsfallen i trafikolyckor i EU har lett till att antalet dödade mer än halverats sedan 1991. Mellan 2007 och 2009 gjordes särskilt stora framsteg, och det har kopplats till den ekonomiska osäkerheten till följd av krisen. Framstegen är dock otillräckliga för att åstadkomma en minskning av antalet dödsfall i trafiken med 50 procent mellan 2001 och 2010.

Dödsfallen i trafikolyckor fortsätter att minska.

Naturresurser

Förändringarna i fråga om naturresurser sedan 2000 går i både positiv och negativ riktning. Å ena sidan har framstegen fortsatt när det gäller avsättning av skyddade områden och vattenkvalitet, och skogsavverkningen är fortsatt hållbar. Omfattningen och mångfalden av vanliga fågelarter har stabiliserats, dock på en betydligt lägre nivå än 1990 och tidigare årtionden. Å andra sidan är marina fiskbestånd fortfarande hotade, och den bebyggda marken fortsätter att öka på bekostnad av områden med halvnaturliga miljöer.

⁷ Kvävedioxiderna, dvs. kväveoxid (NO) och kvävedioxid (NO₂), är försurande gaser som är skadliga för människors hälsa och miljön.

⁸ Fina partiklar med en genomsnittlig aerodynamisk diameter på 2,5µm. De förknippas med cirkulationssjukdomar hos människor.

Tabell 10: Utvärdering av förändringar i naturresurser (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
 Rik förekomst av vanliga fågelarter (*)	 Skyddade områden (**) : Uttag av vatten	Biologisk mångfald Sötvattenresurser Vattenkvalitet i vattendrag (***)
	 Bevarande av fiskbestånd Ökning av bebyggd mark (****)	Marina ekosystem : Fiskekapacitet Markanvändning Skogstillväxt och avverkning

(*) EU-aggregat baserat på 19 medlemsstater.

(**) EU-25, från 2006.

(***) Aggregat baserat på 19 europeiska länder.

(****) EU-aggregat baserat på 23 medlemsstater.

Huvudindikatorer

EU-indexet för alla vanliga fåglar har börjat stabiliseras sedan 2000 efter tidigare årtiondens kraftiga nedgångar. Återhämtningen har varit särskilt tydlig för habitatgeneralister och skogsarter. Bestånden av vanliga fågelarter på landsbygden fortsätter dock att minska.

De totala fiskfångsterna från bestånd som ligger utanför de säkra biologiska gränserna uppgick till nästan 24 procent 2009. Fiskfångsterna i nästan alla kategorier överskrider i dag de hållbara utnyttjandenivåerna med råge.

Bestånden av vanliga fåglar återhämtar sig, men på lägre nivåer än tidigare årtionden. Fiskfångsterna ligger fortfarande utanför de säkra biologiska gränserna.

Biologisk mångfald

År 2010 nådde antalet avsatta naturskyddsområden i EU-25 89 procent av vad som anses ge tillräckliga livsmiljöer för att bevara den biologiska mångfalden. Skillnaderna i genomförandenivå mellan äldre medlemsstater och de som anslöt sig till EU senast minskar, och 2010 var medianvärdet för samtliga 27 medlemsstater 98 procent. Även om genomförandet nästan slutförts i fråga om täckt areal behövs fortfarande framsteg när det gäller förvaltningen av avsatta områden och förbindelser mellan områden.

Skyddsområden närmar sig målet.

Sötvattenresurser

I de flesta av de länder som det finns tillgängliga data för har ytvattenuttaget stabiliserats. Grundvattenuttaget ligger fortfarande på höga eller ohållbara nivåer i vissa länder. De stora skillnaderna i uttag länderna emellan kan kopplas till geoklimatiska förhållanden och till den relativa betydelsen av specifika ekonomiska sektorer, t.ex. turism och jordbruk, i vissa europeiska regioner.

Sötvattenkvaliteten förbättras i vattendrag och vattenuttaget har stabiliserats.

Mellan 2000 och 2008 minskade koncentrationen av biologiskt nedbrytbart organiskt material och andra näringsämnesföroreningar i vattendragen i hela Europa⁹, vilket tyder på en avsevärd förbättring av sötvattenkvaliteten. Direktivet om avloppsvatten från tätbebyggelse och vattendirektivet tillhör de främsta drivkrafterna bakom denna positiva utveckling.

Marina ekosystem

⁹ Indikatoren är Europaomfattande och avser både medlemsstater och länder utanför EU.

Fiskeflottan i EU-15, uttryckt som fartygens totala motorkraft, har minskat kontinuerligt. Målet är att fiskekapaciteten ska anpassas efter de tillgängliga bestånden. Samtidigt har emellertid tekniken och effektiviteten förbättrats, så den totala fiskekapaciteten har inte minskat.

Fiskeflottan har minskat, men inte fiskekapaciteten.

Markanvändning

Den bebyggda marken fortsatte att tränga in i områden med jordbruksmark och halvnaturliga miljöer mellan 2000 och 2006. Den högsta tillväxttakten hade gruvfält, soptippar och byggplatser, följda av transportnät. Den fragmentering av ekosystemen som följer utgör en stor påfrestning på den biologiska mångfalden.

Områden med naturlig mark fortsätter att bebyggas.

Mellan 2000 och 2010 ökade avverkningarna något medan skogstillväxten minskade kraftigt. Det ledde till en kraftig ökning av skogsutnyttjandet (kvoten mellan avverkning och tillväxt). Avverkningen är dock fortfarande hållbar.

Skogsavverkningen är fortfarande hållbar.

Globalt partnerskap

Indikatorerna för globalt partnerskap ger en rätt positiv helhetsbild. De flesta indikatorer har visat en positiv utveckling sedan 2000, särskilt de som avser handelsströmmar, finansiering av hållbar utveckling och naturresurshantering. EU är dock långt från målet när det gäller huvudindikatorn, som mäter den andel av bruttonationalinkomsten (BNI) som satsas på offentligt utvecklingsbistånd till utvecklingsländer. Många indikatorer utvecklades dessutom negativt under perioden 2007–2009, parallellt med den globala ekonomiska krisen.

Tabell 11: Utvärdering av förändringar i globalt partnerskap (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
☁ Offentligt Utvecklingsbistånd	☀ Import från utvecklingsländer	Globalisering av handel
		☀ Andel import från de minst utvecklade länderna
	☀ Finansiering för utvecklingsländer (*)	☀ Subventioner till EU:s jordbruk
		Finansiering av hållbar utveckling
		☀ Andel av utländska direktinvesteringar i låginkomstländer (**)
		☀ Andel offentligt utvecklingsbistånd till låginkomstländer (*)
☀ Koldioxidutsläpp per invånare	☀ Andel obundet bistånd (*)	
	☀ Bistånd till samhällsinfrastruktur och samhällstjänster (*) : Bistånd till skuldåtgärder	
		Global resurshantering
		☀ Bistånd till vattenförsörjning och vattenrening *)

(*) EU-15.

(**) EU:s DAC-medlemmar.

Huvudindikator

Den andel av bruttonationalinkomsten (BNI) som satsas på offentligt utvecklingsbistånd (ODA) till utvecklingsländer ökade bara något mellan 2005 och 2010. EU har därför inte nått sitt halvtidsmål på 0,56 procent 2010. Man är alltså inte på väg att nå målet att satsa 0,7 procent av BNI på offentligt

EU nådde inte upp till målet för det offentliga utvecklingsbiståndet

utvecklingsbistånd till 2015.

på 0,56 procent av BNI 2010.

Globalisering av handel

Den andel av EU:s import som kommer från utvecklingsländer ökade mellan 2000 och 2010. Trenden bröts 2009 i samband med den globala ekonomiska krisen. Importen från de minst utvecklade länderna utvecklades mot EU:s mål med en ökad andel men är ändå liten. De av EU:s jordbrukssubventioner som Världshandelsorganisationen (WTO) klassificerar som handelsnedvridande minskade med mer än två tredjedelar mellan 2000 och 2007.

Importen från utvecklingsländer ökade.

Finansiering av hållbar utveckling

Överlag gav EU-15 mer pengar till utvecklingsländer 2009 än 2000, vilket avspeglar den allmänna trenden bland givarna. Måttliga framsteg har gjorts när det gäller att öka låginkomstländernas andelar av utländska direktinvesteringar och utvecklingsbistånd. Den globala ekonomiska krisen ledde dock till minskade flöden mellan 2007 och 2008. De flesta indikatorer hade ännu inte kommit tillbaka till 2007 års nivåer 2009. Mindre utvecklingsbistånd gick till skuldlättnad 2009 än 2000.

Generellt sett ökade utvecklingsfinansieringen från EU-15, men den ekonomiska krisen inverkar negativt.

Global resurshantering

Indikatorerna för global resurshantering visade en positiv utveckling. Skillnaden i koldioxidutsläpp per invånare i EU och utvecklingsländerna har minskat men är fortfarande stor. Den minskade skillnaden berodde på en ökning av koldioxidutsläppen i utvecklingsländer och en minskning i EU. Biståndet till vattenförsörjning och vattenrening ökade avsevärt mellan 2000 och 2009.

Skillnaden mellan EU:s och utvecklingsländernas koldioxidutsläpp minskar.

God förvaltning

Utvecklingen i fråga om god förvaltning sedan 2000 har varit blandad. Det finns positiva trender när det gäller överträdelseärenden och tillgång till och användning av e-förvaltning. Införlivandet av EU-lagstiftning har dessutom legat över målet. Trenden har dock varit negativ i fråga om valdeltagandet i nationella parlamentsval, som minskar överlag. Trenderna när det gäller kvoten mellan miljöskatter och skatter på arbete visar dessutom att någon allmän växling till en högre andel för miljöskatter av de totala skatteintäkterna inte har åstadkommit.

Tabell 12: Utvärdering av förändringar i god förvaltning (EU-27, från 2000)

Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
	Politisk konsekvens och effektivitet	
	 Överträdelseärenden (*)	: Medborgarnas förtroende för EU-institutionerna Införlivande av EU-lagstiftning (*)
	Öppenhet och deltagande	
	 Valdeltagande	 Tillgång till e-förvaltning (*) Användning av e-förvaltning (**)
	Ekonomiska styrmedel	
	 Miljöskatter jämfört med skatter på arbete	

(*) Från 2007.

(**) Från 2005.

Politisk konsekvens och effektivitet

År 2009 sade hälften av invånarna i EU att de hade förtroende för Europaparlamentet, som alltså var den av EU:s viktigaste institutioner som åtnjöt störst förtroende. Färre medborgare sade sig lita på Europeiska kommissionen eller EU:s råd.

Europaparlamentet är den av EU:s institutioner som åtnjuter störst förtroende.

Mellan 2007 och 2009 minskade antalet nya överträdelseärenden i EU avsevärt, från 212 till 142. Det berodde främst på att ärendena blev färre inom två politikområden: inre marknad och rättsliga och inrikes frågor. Skillnaderna var emellertid stora mellan de olika politiska sektorerna.

Antalet nya överträdelseärenden har minskat och målet för

År 2001 fastställde Europeiska rådet målet att 98,5 procent av EU-lagstiftningen skulle införlivas av de nationella myndigheterna. Införlivandegraden låg sammantaget något över målet på 98,5 procent 2009, men i flera politiska sektorer var den lägre.

införlivande av EU-lagstiftningen har överträffats.

Öppenhet och deltagande

Valdeltagandet i nationella parlamentsval minskade något i EU som helhet mellan 2000 och 2010. Rent generellt har valdeltagandet varit större i nationella val än i val till Europaparlamentet.

Valdeltagandet i nationella val har minskat något.

Tillgången till e-förvaltning för grundläggande offentliga tjänster är omfattande i EU och har stadigt ökat sedan 2002. De enskilda medborgarnas användning av e-förvaltning ökade mellan 2005 och 2010. Skillnaderna är dock stora mellan medlemsstaterna.

Tillgången till och användningen av e-förvaltning ökar.

Ekonomiska styrmedel

Det skedde en växling från miljöskatter till skatter på arbete i EU mellan 2000 och 2009. Detta strider mot målet i EU:s strategi för hållbar utveckling att växla från skatter på arbete till skatter på resursanvändning och energiförbrukning och/eller förorening.

Kvoten mellan miljöskatter och skatter på arbete har minskat.